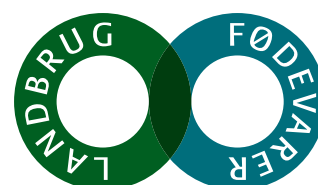
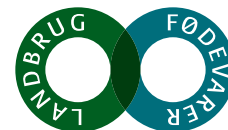

Fødevareklyngens indspil til national handlingsplan på 2030 dagsordenen for bæredygtig udvikling og FNs verdensmål

Fødevareklyngens indspil til den nationale handlingsplan

Hvis landbrug- og fødevareproduktion udføres på en bæredygtig, produktiv og ressource-effektiv måde kan sektoren direkte eller indirekte bidrage til at opfylde alle 17 Verdensmål. Der er kolossal forskel på fødevareproduktionen på tværs af verdens lande – fra Danmark i nord, til Kina i øst, Nigeria i syd og Brasilien i vest. En stigende global befolkning vil desuden sætte pres på efterspørgsel af fødevarer og dermed produktionen. En bæredygtig landbrugs- og fødevaresektor står derfor helt centralt i forhold til at opnå resultater på SDG-agendaen frem mod 2030. FAO påpeger i rapporten "World Livestock 2011", at en intensiv, men bæredygtig, produktion er nødvendig, så der kan produceres nok fødevarer til en voksende befolkning.

Den danske landbrugs- og fødevaresektor er en af Danmarks vigtigste styrkepositioner og kan, både ude og hjemme, bidrage med sine klare styrkepositioner på 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling og FN's verdensmål. Den bæredygtige og intensive produktion, hvor der produceres mere med mindre, står i centrum for fødevareklyngens arbejde med en kontinuerlig udvikling af en ressourceeffektiv landbrugs- og fødevare-sektor. Eksempelvis produceres langt flere produkter i dag til det globale marked, men med en lavere udledning af CO₂, vand- og energiforbrug.

Den indsats står på skuldrene af en stærk offentlig-privat samarbejdskultur, tæt integration i fødevarekæden fra jord til bord, skelsættende forsknings- og innovations-indsats, og en ressourceoptimerende tilgang til produktion. Det danske uafhængige landbrugsrådgivningssystem baseret på landmandens behov er en hjørnesten i frem-driften og innovationen. Med udgangspunkt i den danske model baseret på samarbejde, viden og kædeintegration kan vores bidrag til 2030-agendaen opsummeres som:

Fødevareklyngen bidrager med sunde, sikre og bæredygtige fødevarer og løsninger til Danmark og til verden

Med det udgangspunkt vælges to Verdensmål, som har den mest direkte relevans for den danske fødevareklynge – både på den nationale dagsorden og den internationale indsats:

1. **Verdensmål #2:** End hunger, achieve food security and improved nutrition, and promote sustainable agriculture
2. **Verdensmål #12:** Ensure sustainable consumption and production patterns

Verdensmål #2 og #12 er et tilvalg af de konkrete mål, der rammer bredest for de mange styrker, som sektoren rummer. Det skal ikke forstås som et fravalg af de øvrige 15 Verdensmål. Verdensmålene er tæt forbundne, og derfor er det relevant at se på dem i et samspil.

Den danske nationale handlingsplan for 2030-dagsordenen bør inddrage et prioriteret fokus på bæredygtig landbrugs- og fødevareproduktion. Fødevareproduktion er helt centralt placeret i forhold til at sikre økonomisk udvikling, beskæftigelse, handel, ernæring og sundhed, forsyningssikkerhed og stabilitet – både hjemme i Danmark, men også i fjerne egne af kloden. Det er desuden helt uomgængeligt, at der skal være mere fokus på bæredygtighed og produktivitet i den globale fødevareproduktion, hvis miljøpåvirkning og klimaforandring skal minimeres. Danmark kan tage en lederrolle i dette arbejde.

Hvordan kan fødevareklyngen bidrage?

Bæredygtig landbrugsproduktion, bedre ernæring og fødevareforsyningsikkerhed kræver fokus på danske teknologiløsninger, forskning og innovation og offentligt-privat samarbejde

På verdensplan skal der fokus på en bæredygtig landbrugs- og fødevareproduktion, der har højere produktivitet og ressourceeffektivitet, så det bliver muligt at producere flere fødevarer uden at gå på kompromis med miljø og klima. I et globalt perspektiv skal fødevareproduktionen i udviklings- og vækstlande løftes markant, mens lande som Danmark konstant er i bevægelse for at øge produktiviteten og kvaliteten i vores eget fødevarerhverv, samtidig med at miljø- og klimapåvirkningen fortsat mindskes. Den stigende befolkningstilvækst og dertilhørende efterspørgsel på fødevarer betyder, at der i højere grad skal tænkes i sammenhænge mellem produktivitet, ernæring og bæredygtighed. Det er på samme tid også en kommerciel mulighed for danske virksomheder, når bæredygtige løsninger bliver en god forretning - og muligvis et nyt eksporteventyr.

Landbrug & Fødevarer foreslår:

- Flere danske teknologiløsninger og knowhow ud i verden:** Den danske fødevare-klynge sælger bæredygtige teknologiløsninger og knowhow til landbrugs- og fødevare-produktion i hele verden. Det ses bl.a. i Kina, Rusland, Vietnam, Nigeria, Ukraine, hvor potentialet for effektiviseringer og reduktion af klima- og miljøbelastning er stort. Specialiserede og ressourceoptimerende teknologiløsninger sammen med den danske knowhow om management af fødevarekæden - på konventionel som økologisk produktion – er grundlaget for den internationale vidensoverførelse. Fødevareklyngens internationale engagement står på skuldrene af et velfungerende offentligt-privat samarbejde, et uafhængigt landbrugsrådgivningssystem og progressive virksomheder, som ser forretnings- og vækstmuligheder i at styrke lokal fødevareproduktion i udlandet. Danmark skal fortsætte med at promovere danske styrkepositioner globalt på et fundament af stærkt offentligt-privat samarbejde både inden for eksportfremme og udviklingsbistand.
- Flere sunde og sikre fødevarer på verdensplan:** Gode, sunde og sikre fødevarer er et vigtigt element i forebyggelsen af sult og fejlernæring. Samtidig kan flere sunde fødevarer spille en central rolle i at afhjælpe udvikling af livsstilssygdomme som fx diabetes, fedme og overvægt, som er i stærk stigning globalt – også i fattige lande. På verdensplan er antallet af overernærede mennesker i den hastigt voksende middelklasse således ved at overhale antallet af underernærede fattige mennesker. Hertil kommer, at en stadigt stigende andel af befolkningerne bliver ældre, og der vil også i den forbindelse være behov for at sætte fokus på optimal ernæring, som kan bidrage til opretholdelsen af et godt liv og helbred. Globalt skal Danmark sætte fokus på adgangen og udbredelsen af ernæringsrigtig mad. Der skal være god balance mellem lokale og importerede fødevarer, hvilket i mange udviklingslande kræver en styrket landbrugsudvikling for at sikre kvaliteten af fødevarerne. Danmark er et fødevareland, som kan medvirke til at skabe nye løsninger i forhold til ernæringsmæssige behov i befolkningerne globalt og nationalt, herunder også i forhold til den voksende aldrende befolkning. Danske ingrediensvirksomheder arbejder med at udvikle ingredienser til forbedring af f.eks. human ernæring, og virksomhedernes viden og kompetencer bør sættes i spil i en fælles indsats med aktører inden for pharma og medicin med henblik på at finde løsninger, som afhjælper forskellige befolkningsgruppers behov for ernæring. I Danmark bør der sættes fokus på at den rigtige information er til stede for forbrugerne, så forbrugerne nemt kan træffe det sunde valg. Virksomhedernes kommunikation om ernæring, sundhed og fødevarer kan udgøre et stærkt og positivt bidrag til en sund livsstil og en sund kost inden for rammerne af de eksisterende kostanbefalinger og rammer.

- **Forskning og innovation er platformen for bæredygtighed:** Stærk forsknings- og innovationsindsats, med afsæt i et offentligt-privat samarbejde, er grundlaget for den ressourceeffektive og bæredygtige tilgang i dansk landbrugs- og fødevarereproduktion. Ny viden har konstant skubbet barren opad. Danmark skal gå forrest i forskningsindsatsen for en bæredygtig landbrugs- og fødevarereproduktion, som kan tilpasse sig nye udfordringer. Det kræver øget forskning på primærproduktion, herunder ny teknologi til husdyr - og planteproduktion, forædling og avl, monitoring af emissioner og optimal udnyttelse af kvælstof, fosfor og andre næringsstoffer; øget forskning på udnyttelse af sidestrømme; øget forskning på sundhed, sikkerhed og kvalitet i hele kæden; øget forskning på optimering og udvikling af forarbejdningsprocesser. Danmark bør støtte stærkt op om den internationale landbrugsforskning, da det er et kernebidrag i udvikling af bæredygtig praksis.

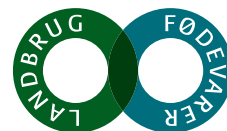

Bæredygtig fødevarereproduktion og -forbrug kræver fokus på mindre madspild, cirkulær økonomi, vandforbrug, klima- og energieffektive produktionsmetoder.

Bæredygtigt forbrug og produktion skal ses som en samlet helhed, bestående af mange vigtige og internt forbundne fokusområder. At producere mere bæredygtigt betyder, at man tager hensyn til de afledte miljøpåvirkninger, at man tager hensyn til og minimerer påvirkningen af landressourcer, at man har stort fokus på ressourceeffektivitet og innovation for hele tiden at optimere produktionsprocesser. Et bæredygtigt forbrug handler også om, hvordan man som forbruger spiser, hvad vi spiser – og hvad vi smider ud igen. Danmark er kendt for en bæredygtig intensiv produktion, hvor vi over årene har formået at producere mere med en lavere miljøbelastning. Det er blandt andet sket via markante reduktioner i vandforbrug, energiforbrug og CO₂-udledning.

Landbrug & Fødevarer foreslår:

- **Styrket dansk viden i europæiske standarder:** Danmark har tradition for at basere produktion på basis af et højt vidensniveau. Åbenhed og viden om produktion og miljøpåvirkningerne er med til at give forbrugerne et redskab i forhold til et mere bæredygtigt forbrug. Derfor det vigtigt, at der både fra erhvervet men også fra myndighedsside arbejdes fortsat med at levere dansk faktuel viden og input til arbejdet med udviklingen af europæiske standarder, som fokuserer på et bæredygtigt forbrug i livscyklusbetragtning (fx Product Environmental Footprint - PEF). En styrket dansk deltagelse og indsats i udviklingen af europæiske og globale standarder understøtter den ressourceeffektive produktionsform, som den danske fødevarerklynge har og vil bidrage til faktuel viden om bæredygtighed og forbrug hos forbrugeren.
- **Effektiv ressourceudnyttelse – teknologiske løsninger til en cirkulær økonomi:** I fødevarerklyngen handler cirkulær økonomi om høj ressourceeffektivitet, recirkulering og anvendelse af fornybare bioråvarer til materialer, energi og foder samt til stadighed udvikle højværdiprodukter af ressourcerne. Bæredygtig produktion og forbrug kan effektivt understøttes ved at skifte til en mere biobaseret cirkulær økonomi, fordi det vil øge fokus på ressourceudnyttelse og produkter fremstillet af biologiske råvarer, som har et højt recirkuleringspotentiale. Effektiv ressourceudnyttelse er vigtigt i det globale land- og skovbrug, fordi jord er en begrænset ressource. Der arbejdes med teknikker og systemer, der øger udbyttet i mark- og skovbrug, og minimerer tab og affalds-dannelse i alle led i produktionskæden fra mark og til forbruger. Det handler om at sikre høj udnyttelse af foderet i stalden og

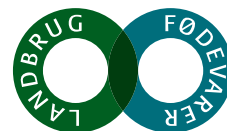

gødningen på marken, sikre mod tab af afgrøder fra mark til forbrugeren og anvendelse af restprodukter fra fødevarerindustrien til høj-værdiprodukter og til energi. Danmark har en lang tradition for bæredygtig, intensiv produktion af bioråvarer til mad, foder, materialer og energi, og kan være med til at sætte den globale norm for "best practice" for teknologiske løsninger til en bæredygtig intensiv produktion.

- **Mindre madspild:** Danmark er langt fremme med initiativer til reduktion af madspild og skal spille en aktiv rolle i yderligere forebyggelse. I Danmark handler det både om at reducere madspild hos forbrugerne og detailhandelen, samt at anvende fødevarer og rest- og biprodukter fra fødevarerproduktionen så højt oppe i fødevarerhierarkiet som muligt - uden at kompromittere fødevarerens sikkerhed. Danske fødevarer virksomheder arbejder løbende med at optimere ressourceudnyttelsen og dermed minimere madspild. Den danske regering har gennemført lovændringer, der gør det lettere for virksomheder at donere fødevarer til velgørende formål. Ligeledes bidrager et stort antal private initiativer væsentligt til at reducere madspild. Danmark bør understøtte denne udvikling yderligere ved at prioritere arbejdet i EU-Kommissionens kommende platform for madspild, samt fjerne barrierer for den bedst mulige udnyttelse af fødevareressourcen. Madspild i et globalt perspektiv handler også om at nedbringe fødevarerstab på marken og tab i forbindelse med oplagring og transport, særligt i udviklingslandene. Danmark bør gøre reduktion af madspild i fødevarerproduktionen til en prioritet i udviklingssamarbejdet bakket op af dansk knowhow.
- **Optimeret udnyttelse af vandforbrug i fødevarerproduktion:** Globalt er vand en knap ressource, og allerede i dag mangler over en milliard mennesker adgang til rent drikkevand. Det tal kan stige til 3 mia. mennesker om 20 år. Der skal derfor sikres en ressourceeffektiv og vandbesparende produktion, som kan udbredes globalt. Særligt i fødevarerproduktionen anvendes store mængder rent vand for at sikre en god hygiejne. På trods af skrappe hygiejnekrav har den danske fødevarerklønge opnået en betydelig reduktion i vandforbrug gennem effektiviseringer og fokus på at optimere vandforbruget ved genanvendelse af procesvand i forskellige dele af produktionsprocesserne. Der er igangsat et større samfundspartnerskab (DRIP) med støtte fra Innovationsfonden, som arbejder på minimering af vandforbruget i fødevarerproduktionen ved udvikling af nye vandbesparende teknologier og teknikker inden for en kort årrække. Disse kan bidrage til en markant reduktion af vandforbruget i fødevarerproduktionen og har potentiale til at blive udbredt globalt.
- **Danmark som foregangsland for klimavenlig landbrugsproduktion:** Når middeltemperaturen øges én grad, falder det globale kornudbytte med ca. fem procent¹ med øget risiko for endnu mere drastisk udbyttenedgang². Mens landbrugets klimatiske forhold i Danmark forventes gunstigere fremover, er der altså globalt stort behov for at klimatilpasse fødevarerproduktionen globalt. Danske styrkepositioner på forskning og innovation - fx på planteforædling - kan give et vigtigt bidrag, hvis der investeres og fokuseres tilstrækkeligt herpå. Samtidigt risikerer øget global fødevarerproduktion at øge udledningen af drivhusgasser. Bæredygtig intensiv dansk produktion samt dansk knowhow gør Danmark til et vigtigt foregangsland i forhold til at producere med lav klimabelastning. Danmark har sammen med en række andre lande tilsluttet sig den FAO-facilerede "Global Alliance for Climate-Smart Agriculture" (GACSA), samt det fransk initierede COP21-initiativ "4 pour 1000". Danmark bør over de næste år vise lederskab inden for begge platforme, styrke den globale faglige- og organisatoriske kapacitet, samt profilere den danske fødevarerklønge som verdens førende inden for klimavenlig landbrugsproduktion.

¹ Challinor et al., 2014: "A meta-analysis of crop yield under climate change and adaptation" (Nature Climate Change 4, 287-291, 2014).

² Lobell et al., 2014: "Getting caught with our plants down: The risk of global crop yield slowdown from climate trends in the next two decades" (Environmental Research Letters, 2014).

- **Kickstarte bioøkonomi og fokus på *renewable energy*:** Biobaserede løsninger udgør ryggraden i en fossilt uafhængig global økonomi, hvor de fossile kulstofforbindelser i olie, plastik og kemikalier er erstattet af kulstofforbindelser fra biomasse. Den avancerede bioøkonomi i Danmark skal derfor kickstartes med henblik på at gøre Danmark til centrum for udnyttelsen af nye muligheder. Vi skal derfor styrke dansk forskning, udvikling, demonstration og anvendelse af nye biomaterialer til foder, fibre, materialer og energi. I EU udgør energiforbruget relateret til hele værdikæden for fødevarer hele 17 pct. det samlede bruttoenergiforbrug og 26 pct. af det endelige energiforbrug (JRC, 2015)³. Det har derfor stor indvirkning, hvis led i produktionskæderne kan flyttes i en mere energieffektiv retning, og hvis energiforbruget kan substitueres til mere klimavenlige former. Danmark er med sin fødevareklynge foregangsland på begge områder. Der er et betydeligt, uudnyttet eksportpotentiale for danske energieffektive løsninger inden for systemrådgivning, energieffektive teknologier, biogas, biomassekedler, mv.

³ Monforti-Ferrario et al., 2015. "Energy use in the EU food sector: State of play and opportunities for improvement", Joint Research Centre, 2015